

O'ZBEKISTON ICHKI TURIZIM

Anvar Igamberdiyev Alisherovich*Kimyo xalqaro universiteti Research methodology*

+998330500525

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston ichki turizmining hozirgi holatini, rivojlanish tendensiyalarini va kelajakdagi imkoniyatlarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda ichki turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy ahamiyati, shuningdek, uni rivojlantirishdagi to'siqlar va imkoniyatlar o'rganiladi. Ma'lumotlar O'zbekistonning yirik shaharlarida o'tkazilgan so'rovlar, turizm sohasi vakillari bilan suhbatlar va statistik hisobotlardan olingan. Natijalar infratuzilmani modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va mahalliy aholi orasida turizmni targ'ib qilish zarurligini ko'rsatadi. Maqola davlat siyosati va xususiy sektor hamkorligi orqali ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha takliflar taqdim etadi.

Kalit so'zlar: ichki turizm, O'zbekiston, turistik infratuzilma, iqtisodiy ta'sir, madaniy meros, turizm siyosati, sayyohlik mahsulotlari.

O'zbekiston o'zining boy tarixiy-madaniy merosi, tabiiy go'zalliklari va xilma-xil etnik tarkibi bilan ichki turizmni rivojlantirish uchun noyob imkoniyatlarga ega. Buyuk Ipak yo'lidagi tarixiy shaharlar (Samarqand, Buxoro, Xiva), Chimgan va Zaamin kabi tabiiy hududlar, shuningdek, mahalliy urf-odatlar va taomlar ichki sayyohlarni jalb qilishda muhim omillardir. So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati turizm sohasini rivojlantirishga katta e'tibor qaratib, xorijiy sayyohlarni jalb qilish bilan birga ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha ham qator islohotlar amalga oshirmoqda. Ichki turizm nafaqat iqtisodiy daromad manbai sifatida muhim, balki mahalliy aholining o'z mamlakatidagi madaniy va tabiiy boyliklarga qiziqishini oshiradi, mintaqalar o'rtasidagi ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi va milliy o'zlikni anglashga yordam beradi.

Ushbu maqola O'zbekistonda ichki turizmning hozirgi holatini tahlil qilish, uning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash va kelajakdagi rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqot savollari quyidagicha shakllantirildi: O'zbekistonda ichki turizmning hozirgi holati qanday? Qanday to'siqlar rivojlanishga xalaqit beradi? Qanday strategiyalar orqali ichki turizmni yanada rivojlantirish mumkin?

O'Ichki turizm O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi fuqarolarning mamlakat hududidagi turli turistik manzillarga sayohat qilishini anglatadi. Bu sayohatlar dam olish, ziyorat, madaniy tadbirlarda ishtirok etish, tabiatda hordiq chiqarish, sport faoliyati yoki gastronomik tajribalarni o'z ichiga oladi. Ichki turizm

nafaqat iqtisodiy jihatdan foydali, balki fuqarolarning o'z mamlakatlari haqidagi bilimlarini oshirish, milliy g'urur tuyg'usini mustahkamlash va mahalliy madaniyatni asrab-avaylashga xizmat qiladi.

O'zbekiston ichki turizmi iqtisodiyotning xizmatlar sohasiga katta hissa qo'shmoqda. Masalan, 2023-yilda xizmatlar sohasi yalpi ichki mahsulotning 314 trillion so'mni tashkil etdi, bunda turizm muhim o'rin egalladi. Shuningdek, ichki turizm mahalliy tadbirkorlikni, xususan, kichik mehmonxonalar, restoranlar va transport xizmatlarini rivojlantirishga yordam bermoqda.

O'zbekiston ichki turizmining asosiy yo'nalishlari

O'zbekistonning turistik salohiyati turli xil yo'nalishlarni qamrab oladi, bu esa har qanday did va qiziqishga mos keladigan imkoniyatlar yaratadi. Quyida asosiy yo'nalishlar haqida batafsil ma'lumot:

Ziyorat turizmi

O'zbekiston musulmon dunyosining muhim diniy markazlaridan biri sifatida tanilgan. Ziyorat turizmi, ayniqsa, mahalliy aholi orasida juda mashhur.

- Toshkent: Xazrati Imom majmuasi, Barakxon madrasasi va Shayx Zayniddin bobo maqbarasi.

- Samarqand: Imom Maturidiy maqbarasi va Xoja Ahror Valiy ziyoratgohi.

- Buxoro: Bahouddin Naqshband majmuasi, Imom Buxoriy maqbarasi va Chor Bakr nekropoli.

- Qashqadaryo: Xoja Abdi Darun ziyoratgohi va Shahrisabzdagi Xazrati Imom maqbarasi.

- Ziyorat turizmi uchun maxsus marshrutlar ishlab chiqilgan bo'lib, ko'plab sayyohlar "Yetti pir" ziyoratini amalga oshiradilar. Bu marshrut Buxoro va Samarqanddagi yetti muqaddas ziyoratgohni qamrab oladi.

Madaniy va tarixiy turizm

O'zbekiston Buyuk Ipak yo'lining markazi sifatida dunyodagi eng muhim madaniy-tarixiy meros ob'ektlariga ega. YUNESKOning Jahon merosi ro'yxatiga kiritilgan joylar ichki sayyohlarni o'ziga jalb qiladi.

- Samarqand: Registon maydoni, Gur-i Amir maqbarasi, Bibi-Xonim masjidi, Ulug'bek rasadxonasi va Shah-i Zinda majmuasi. Samarqand 2025-yilda "Jahon turizm poytaxti" sifatida tanlandi.

- Buxoro: Ark qal'asi, Po-i Kalon majmuasi, Lyabi-Hauz, Samaniylar maqbarasi va Mir-i Arab madrasasi.

- Xiva: Ichan-Qal'a, Kunya-Ark, Muhammad Aminxon madrasasi va Juma masjidi. Xiva "Ochiq osmon ostidagi muzey" deb ataladi.

- Shahrisabz: Oqsaroy, Dorus-Saodat va Dorut-Tilovat majmualari.

- Termiz: Al-Hakim at-Termiziy maqbarasi, Qirq qiz qal'asi va Fayoztepa buddist majmuasi.

Ekoturizm va tabiat

O'zbekistonning tabiiy resurslari ekoturizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar beradi. Tog'lar, ko'llar, cho'llar va milliy bog'lar sayyohlarni o'ziga jalb qiladi.

- Chimgan va Chimyon tog'lari: Toshkent yaqinidagi bu hudud piyoda yurish, alpinizm va paraplanda uchish uchun mashhur.

- Aydarko'l va Qoraqir ko'llari: Bu joylar baliq ovlash, lager qilish va tabiatda dam olish uchun ideal.

- Ugam-Chatqol milliy bog'i: Noyob flora va fauna, shuningdek, trekking marshrutlari.

- Qizilqum cho'li: Cho'l safari, tuya minish va yulduzli osmonni kuzatish.

- Kitob geologik qo'riqxonasi: Qashqadaryodagi bu hudud noyob geologik tuzilmalar va tabiiy go'zalliklari bilan mashhur.

- Sarmishsoy petrogliflari: Navoiy viloyatidagi bu hududda 10,000 dan ortiq qadimiy qoya rasmlari mavjud.

Gastronomik turizm

O'zbek oshxonasi dunyoga mashhur bo'lib, ichki turizmga muhim o'rin tutadi. Har bir viloyatning o'ziga xos taomlari va ta'mi mavjud.

- Samarqand: Samarqand palovi, qaynatma shashlik va tandir go'sht.

- Buxoro: Buxoro lag'moni va osh-i sofi.

- Farg'ona: Farg'ona palovi, dimlama va do'lma.

- Xiva: Xiva shivit oshi (yashil lag'mon) va tuxum barak.

- Ko'plab restoranlar va choyxonalar milliy taomlarni tatib ko'rish uchun maxsus gastro-tur paketlarini taklif qiladi. Masalan, "O'zbek palov festivali" har yili o'tkazilib, turli viloyatlarning palov turlari namoyish etiladi.

Xulosa

O'zbekiston ichki turizmi mamlakatning boy madaniy merosi, tabiiy go'zalliklari va zamonaviy infratuzilmasi tufayli jadal rivojlanmoqda. Ziyorat, madaniy, ekoturizm, gastronomik va sport yo'nalishlari har qanday sayyoh uchun keng imkoniyatlar taqdim etadi. Davlatning qo'llab-quvvatlashi, keshbek dasturlari va yangi turistik marshrutlar ichki turizmni yanada ommalashtirmoqda.

O'zbekistonda ichki turizm iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning muhim omiliga aylanish salohiyatiga ega. Tadqiqot natijalari sohada sezilarli yutuqlarga erishilganini, ammo infratuzilma, xizmat sifati va targ'ibot bilan bog'liq muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Quydagi takliflar ichki turizmni yanada rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin:

Infratuzilmani modernizatsiya qilish: Turistik hududlarda yo'llar, transport vositalari va mehmonxona infratuzilmasini yaxshilash.

Xizmat ko'rsatish sifatini oshirish: Turizm sohasi xodimlarini o'qitish va xizmat

ko'rsatish standartlarini joriy etish.

Marketing strategiyalarini kengaytirish: Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali ichki turizmni targ'ib qilish, mahalliy aholi uchun maxsus aksiyalar tashkil etish.

Yangi turistik mahsulotlarni ishlab chiqish: Ekoturizm, gastronomik turizm va sport turizmi kabi yo'nalishlarni rivojlantirish.

Davlat-xususiy sheriklikni mustahkamlash: Xususiy sektor bilan hamkorlikda turistik loyihalarni moliyalashtirish va mahalliy hamjamiyatlarni jalb qilish.

Adabiyotlar:

1. PF-5611-coH 05.01.2019. O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2021-yil 9-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat tur- izmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6165-sonli Farmoni.
3. Mazkur hududlarda faoliyat yurituvchi tadbirkorlar uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidentining vardagi "Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-104-son 2022-yil 27-yan- qarori.
4. Forbes Kabote. Contribution of Domestic Tourism to Sustainable Tourism Amine Mokhefi, Tarik Hamoul and Bouzida Sawsan. Strategic management of the domestic tourism: the first step for a successful algerian tourism sector.
5. Understanding Domestic Tourism and Seizing its Opportunities. UNWTO briefing note - Tourism and COVID-19, ISSUE 3, september 2020. 10-11 p.
6. UNWTO Highlights Potential of Domestic Tourism to Help Drive Economic Recovery in Destinations Worldwide. Madrid, Spain, 14 September 2020.